

Kartografické modelování XI Multikriteriální analýza

jaro 2015

Petr Kubíček

kubicek@geogr.muni.cz

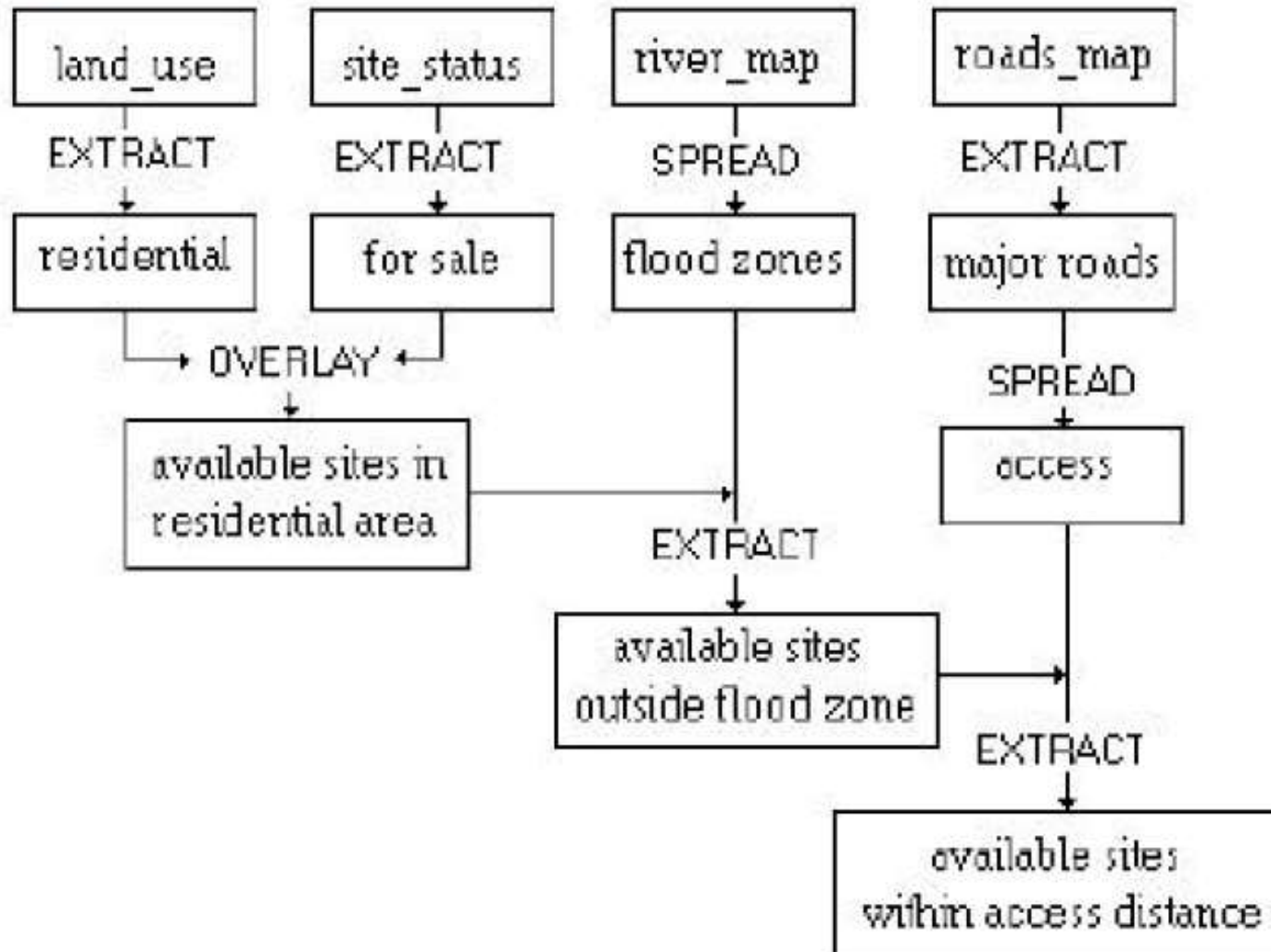
**Laboratory on Geoinformatics and Cartography (LGC)
Institute of Geography
Masaryk University
Czech Republic**

Motivace

- GIS pomáhá rozhodování – geoDSS
- Vstupní přednáška do **multikriteriálního** hodnocení pomocí příkladů.
- Využití **multikriteriálního** hodnocení při rozhodování.
- Doposud jsme se zabývali možnostmi analytických nástrojů GIS z pohledu prostorových analýz:
  - Popis datových sad a jejich analýzy
  - Návrhy (predikce) do budoucna.
  - Zjištění vhodnosti vybraných lokalit (*site suitability*).
- Při analýze byly brány do úvahy určitá kritéria (přednáška č. 1)

Výběr vhodného místa pro obchodní středisko

Table 2 presents four of the equations it would be necessary to solve as part of the process of finding a suitable site for the supermarket.

Multikriteriální hodnocení

- Náš příklad identifikoval **VŠECHNY** oblasti, které splňovaly zadaná kritéria.
- Neřekl nám, která z oblastí je **nejvhodnější** pro postavení obchodního centra.
- Multikriteriální hodnocení - **Multi-criteria evaluation (MCE)** je způsob hodnocení **celkové vhodnosti lokalit** splňujících zadaná kritéria a vybraných pomocí standardní GIS overlay analýzy.
- Carver, 1991 (Integrating multi-criteria evaluation with geographical information systems)

Co je to MCE?

- MCE je **sada technik** používaných ke kompromisnímu výběru alternativních lokalit.
- Cílem MCE je identifikovat **lokalitu nejlépe vyhovující požadavkům** (minimální kompromis) a splňující zadaná kritéria.
- **Techniky MCE byly vytvořeny původně v environmentální ekonomice a tedy použity neprostorovým způsobem.**
- Následně byly adaptovány pro využití v GIS, aby poskytly **formální základ pro pomoc při rozhodování.**

Základní požadavky MCE

- „prozkoumat více možností výběru lokalit ve světle rozlišných kritérií a s konfliktními požadavky“...
- **Cíl:** „... tvrzení o požadovaném stavu prostorového systému“.
- **Kritérium:** „...pravidlo pro určení vhodnosti pro alternativní rozhodnutí“.
- **Atribut:** „... vlastnost prvků reálného světa či GIS“.
- **Malczewski (1999) - GIS and Multicriteria decision making.**

Co to má znamenat?

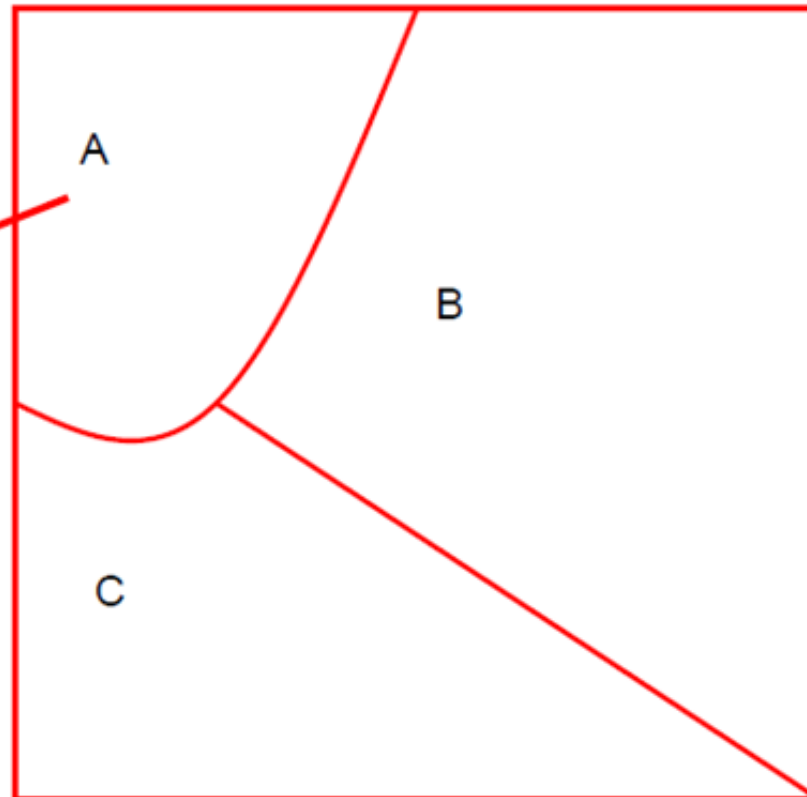
- **MCE používá kritéria k identifikaci lokalit (popsaných atributy), které nejlépe vyhovují cílům.**
- **Například:**
  - **Cíl:** „... potřebuji lokalitu pro výstavbu obytných domů (jsem developer)“.
  - **Kritérium:** „...Domy musí být blízko kina, daleko od hlavních silnic a blízko veřejné dopravě“.
  - **Atribut:** Data, potřebná pro popis výše uvedených kritérií.
- **Zjevný konflikt – daleko od hlavní silnice x blízko hromadné dopravě.**

Modelová situace

- Všechny následující příklad používají zjednodušená data – tři potenciální oblasti popsané pomocí **atributů vzdáleností od kina, veřejné dopravy a hlavní silnice.**

Které z míst je nejvhodnější?

Lokalita A
Blízko kina
Blízko autobusu
Daleko od silnice

Boolean overlay

- **Kritérium** – lokalita je vhodná nebo ne – např. musí být do 1 km od kina.
- **Výsledek** – lokalita, která splňuje všechna kritéria.
- Pravidlo **dominance**.
- **Je výhodné, pokud máme hodně lokalit pro prvotní analýzu a odstraní nám lokality zcela nevhodné.**

Příklad Boolean overlay

Distance from
cinema (km)

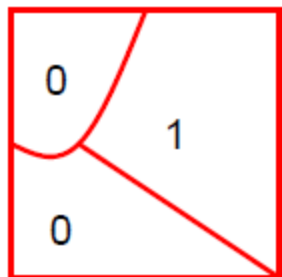
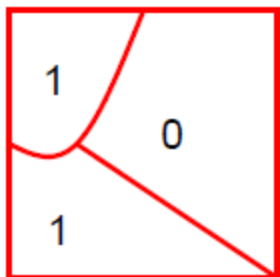
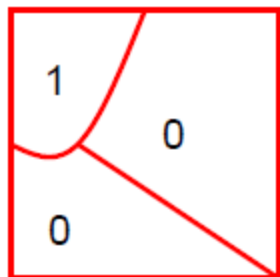
Distance from
road (km)

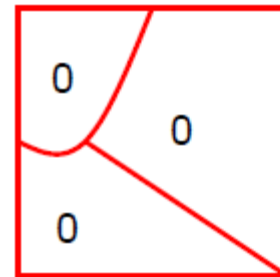
Distance from
public transport (km)

Houses must be **less than 2km** from cinema and **more than 300m** from road and **within 200m** of public transport

Boolean
layers

Intersection

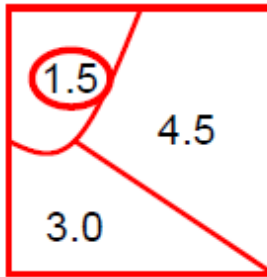
Kartografické modelování

Vážená lineární kombinace

- Jednotlivé hodnoty proměnných jsou **standardizovány** (nejvyšší hodnota je ta nejvhodnější).
- Kritériím jsou přiřazeny **váhy** podle předpokládané důležitosti.
- Pro jednotlivé datové vrstvy jsou připraveny **mapy nominální vhodnosti**.
- Lokality s nejvyšším výsledkem (**součtem**) jsou nejvíce vhodné.
- Předpokládáme, že **vhodnost je lineární** v celé škále a **proměnné jsou nezávislé**.

Distance from cinema

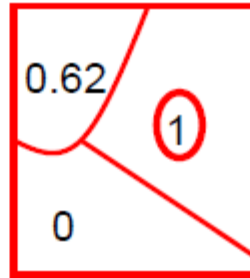
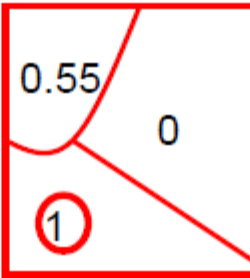
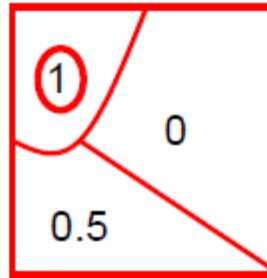
Distance from road

Distance from public transport

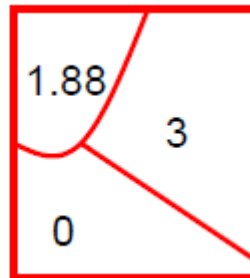
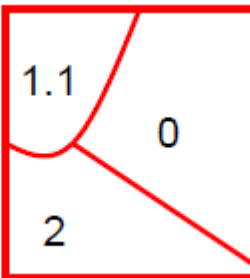
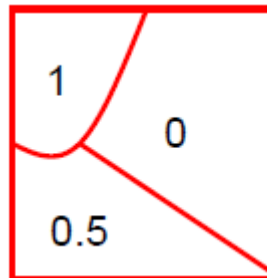

Layers have values between 0 and 1, 1 is most suitable, 0 least

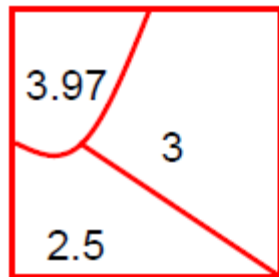

Standardised layers

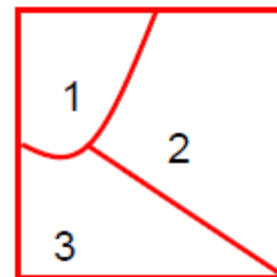
Weights are 1 for cinema, 2 for roads and 3 for public transport

Weighted

Sum of layers

Ranking

Analytická hierarchie (AHP)

- Poskytuje formální bázi pro přiřazení vah – pracuje s hodnotami **relativní důležitosti** v rozsahu 1 – 9.
- 1 = proměnná má malou důležitost, 9 = nejvyšší důležitost.
- Reciproční vztah pro méně důležité proměnné.
- Váha = $1 / \text{suma sloupce}$ a celkový součet = 1
- Veřejná doprava má absolutní důležitost.

	Cinema	Road	Public transport
Cinema	1	1/2	1/9
Roads	2	1	1/3
Public transport	9	3	1

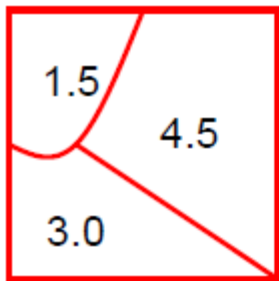
Pouze tuto část potřebujeme

Weights

Cinema	0.083 (i.e. $1/(1 + 2 + 9)$)
Roads	0.222
Public transport	0.692

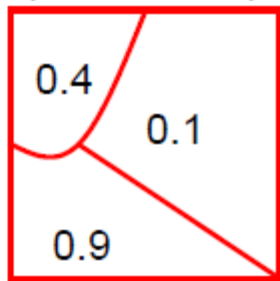
Distance from cinema

Distance from road

Distance from public transport

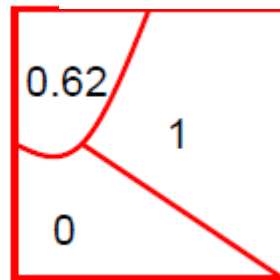
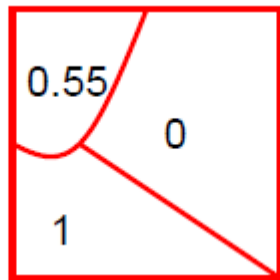
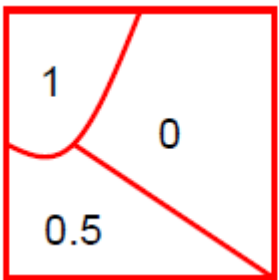
Weights

Cinema 0.083 (i.e. $1/(1 + 2 + 9)$)

Roads 0.222

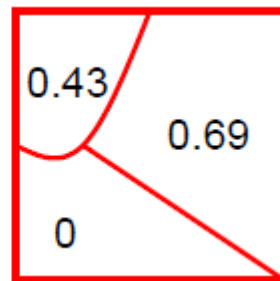
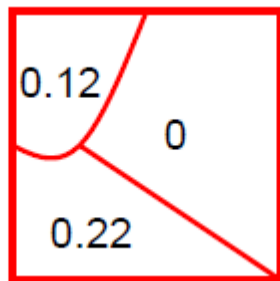
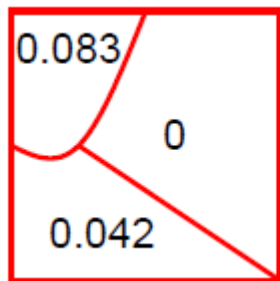
Public transport 0.692

Layers have values between 0 and 1, 1 is most suitable, 0 least

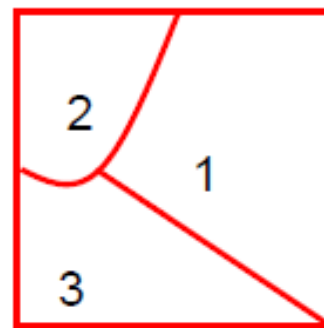
Standardised layers

Weights are as calculated on last slide

Weighted

Sum of layers

Ranking

Metoda ideálních bodů

- Bere do úvahy **vzdálenost** vybraného řešení od ideálního řešení.
- Musíme stanovit ideální řešení a vypočítat vzdálenost naší alternativy pomocí **metriky měření vzdáleností** (jaké metriky na měření vzdáleností můžeme použít v GIS?).

$$s_{i+} = \left[\sum_j w_j^p (v_{ij} - v_{+j})^p \right]^{1/p}$$

where s_{i+} is the separation of the i th alternative from the ideal point

w_j^p is the weight of attribute j

v_{ij} is the standardised value of attribute j for site i

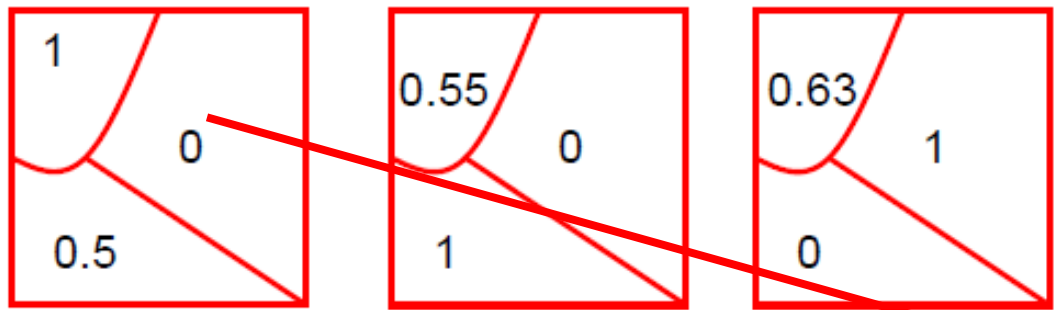
v_{+j} is the ideal value of attribute j

p is a power parameter between 1 and ∞

Popis proměnných

- Parametr síly **P** určuje **metodu pro měření vzdáleností** – $p=1$ (Manhattan), $p=2$ (Euklides).
- S narůstajícím P roste důležitost malých rozdílů.
- Několik způsobů **implementace** (Malczewski, 1999; Quin, 2013).
- Možnost využít standardizovaných vrstev a přijmout tvrzení, že **ideální řešení je rovno maximální hodnotě (1)**.
- Nejlepší řešení je potom takové, které je nejbližší v **m -rozměrném prostoru**, kde m = počet atributů).

Standardised values (Here 1 is the ideal value)

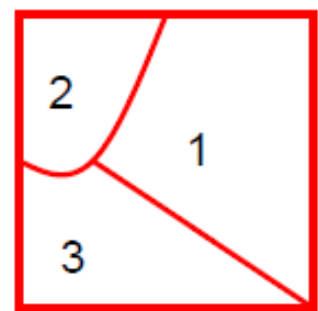

$$(0.083)^2 \times (0 - 1)^2 = 0.007$$

$$S_{i+} = w^p (v_{ij} - v_{+j})^p$$

p=2 here

$$\sqrt{\sum S_{i+}}$$

Ranking

Weights

Cinema	0.083 (i.e. $1/(1 + 2 + 9)$)
Roads	0.222
Public transport	0.692

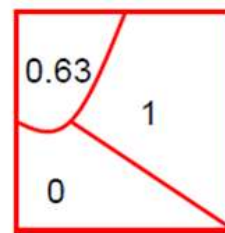
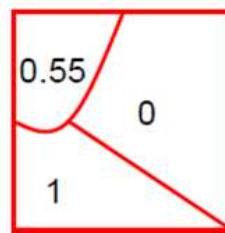
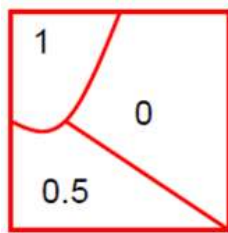
$$s_{i+} = \left[\sum_j w_j^p (v_{ij} - v_{+j})^p \right]^{1/p}$$

Metoda shody

- Metoda řadí jednotlivé lokality podle shody dvojic jednotlivých alternativ.
- Každé kritérium je srovnáno pro dvojici lokalit (např. je lokalita A blíže ke kinu, než lokalita B?).
- Výstup je uložen do konkordanční **matice** v podobě sumy **vah těch kritérií, která jsou lepší** (použity váhy z AHP).
- Výsledná matice je použita k výpočtu celkového pořadí lokalit (může být částečné, některé lokality se mohou rovnat.)

Příklad výpočtu

Weights
 Cinema 0.083 (i.e. $1/(1 + 2 + 9)$)
 Roads 0.22
 Public transport 0.69

	Cinema	Roads	Public transport
Site A	1	0.55	0.63
Site B	0	0	1
Site C	0.5	1	0
Weights	0.083	0.222	0.692

These values are the raw values for the layers

	Site A	Site B	Site C	Sum	Ranking
Site A	-	0.305	0.775	1	2
Site B	0.692	-	0.692	1.384	1
Site C	0.222	0.305	-	0.527	3

Site A is better than Site B for cinema and roads – so value is $0.083+0.222$

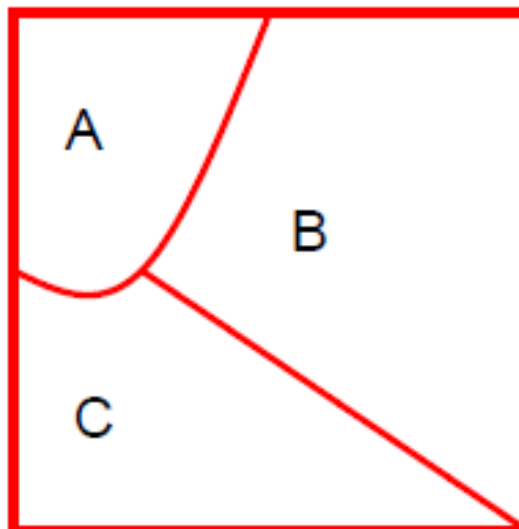
Site A is better than Site C for cinema and public transport – so value is $0.083+0.692$

Site B is better than Site A for public transport – so value is 0.692

Srovnání výsledků metod

Method	Site A	Site B	Site C	
Boolean	0	0	0	} <i>Site rankings, 1 is best...</i>
Weighted	1	2	3	
AHP	2	1	3	
Ideal point	2	1	3	
Concordance	2	1	3	

Kartografické modelov

Proti:

- Dynamické problémy jsou zjednodušené, lineární model.
- Statické, postrádá časový rozměr.
- Kontroverzní – příliš subjektivní?

MCE – pro a proti

Pro:

- Strukturovatelná a opakovatelná analýza.
- Možnost užití různých hodnotících faktorů a zdůvodnit jejich užití.
- Schopnost zpracovat velké množství informací.
- Funguje!

Dobrá kritéria, správná data, analýza citlivosti

CO KDYŽ MÁME VÍCE CÍLŮ??